

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Український державний університет науки і технологій

Кафедра «Галузевого машинобудування»

В авторській редакції

**РОЗРАХУНКИ МЕХАНІЧНИХ СИСТЕМ ТА ЇХ
ЕЛЕМЕНТІВ**

**РОЗРАХУНОК ПОТУЖНОСТІ ТА
ПРОДУКТИВНОСТІ ОБТИСКНИХ СТАНІВ**

Навчально-методичні рекомендації
до розрахункового завдання

ДНПРО
2023

УДК 669.162.263.06

Р 65

Упорядники:

С. В. Білодіденко, В. І. Гануш, Г. М. Біліченко

Електронний аналог
друкованого видання

Схвалено Групою забезпечення якості освітньої програми
133 «Галузеве машинобудування»

Протокол №1 від 04.09.2023 р.

Р 65 Розрахунки механічних систем та їх елементів. Розрахунок потужності та продуктивності обтискних станів: навчально-методичні рекомендації до розрахункового завдання / упоряд. С. В. Білодіденко, В. І. Гануш, Г. М. Біліченко; Укр. держ. ун-т науки і технологій. – Дніпро: УДУНТ, 2023. – 20 с.

У навчально-методичних рекомендаціях викладена методика виконання розрахункового завдання з визначення потужності та продуктивності обтискного стану, наведено вихідні данні до завдання, приклад програми виконання завдання в електронній таблиці Excel, таблиць вихідних даних для прикладу і електронних таблиць вирішення цього прикладу в електронній таблиці Excel.

Призначений для опанування освітньої компоненти «Розрахунки механічних систем та їх елементів» за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування» для ОПП «Галузеве машинобудування» освітнього рівня бакалавр.

Іл. 4, табл. 2, бібліогр. 3 назв.

© Білодіденко С. В., Гануш В. І., Біліченко Г. М., 2023

© Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ПАРАМЕТРІВ ПРИВОДНОГО ДВИГУНА.....	5
2. ВИЗНАЧЕННЯ СТАТИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДВИГУНА.....	6
3. ВИЗНАЧЕННЯ ДИНАМІЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДВИГУНА.....	7
4. ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ДВИГУНА.....	8
5. ВИЗНАЧЕННЯ ВІДРІЗКІВ ЧАСУ РІЗНОМАНІТНИХ ПЕРІОДІВ РОБОТИ ДВИГУНА В ПЛИНІ ОДНОГО ПРОХОДУ.....	9
6. ВИЗНАЧЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОГО МОМЕНТУ ТА ЕКВІВАЛЕНТНОЇ ПОТУЖНОСТІ ПРОКАТНОГО ДВИГУНА.....	13
7. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРОКАТНОГО СТАНУ.....	14
8. ВИХІДНІ ДАНІ ДО РОЗРАХУНКУ.....	14
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК.....	17
ДОДАТОК.....	18

ВСТУП

При виконанні завдання необхідно виконати перевірочний розрахунок еквівалентної потужності приводного двигуна або двигунів обтискного стану прокатного стану при прокатці заготовки (блюма чи сляба) заданих розмірів зі зливка заданих розмірів та маси. В завданні наведено дані про потужність та кількість приводних двигунів стана, діаметри валків, моменти інерції частин головної лінії стана, що обертаються.

По заданим розмірам поперечних перетинів вихідного зливка та заготовки, що отримується, необхідно самостійно призначити кількість проходів, обтиски в кожному проході, номери проходів, після яких виконується кантування зливка. При розрахунку розмірів перетину після кожного проходу необхідно враховувати уширення Δb перетину, тобто збільшення ширини b , пов'язане з обтиском Δh приблизним співвідношенням $\Delta b \approx 0,15 \cdot \Delta h$.

Якщо позначити товщину та ширину розкату до проходу як, відповідно, h_0 і b_0 , товщину та ширину розкату після проходу як h_1 і b_1 , то вони пов'язані наступними рівняннями

$$\left. \begin{aligned} h_1 &= h_0 - \Delta h \\ b_1 &= b_0 + \Delta b \end{aligned} \right\}$$

При призначенні кількості проходів та кантувань необхідно виконати наступні умови, що викликані розташуванням обладнання на обтискному стані: 1) кількість проходів повинна бути непарною; 2) кантування може бути тільки після парного проходу.

При призначенні обтиску необхідно знати величину максимально можливого обтиску за умовами захвату розкату валками:

$$\Delta h_{\max} = R \cdot \mu_m^2,$$

де R - радіус прокатного валка, м;

μ_m - коефіцієнт контактної тертя між металом, що прокатується, та валком; приймається рівним 0,5...0,6.

В залежності від ширини зливка, обтиск, що реально призначається, повинен бути в 1,5...2 рази меншим за максимально можливий обтиск за умовами захвату розкату валками.

Весь подальший розрахунок полягає у визначенні еквівалентної потужності привода валків та продуктивності стана при заданих розмірах і масі зливка, а також заготовки, і в залежності від обраного режиму обтискання. При занадто великих обтисках продуктивність стана може бути великою, але при цьому еквівалентна потужність привода може бути

більшою за номінальну потужність приводного двигуна або двигунів, що неприпустимо, і розрахунок потрібно буде повторити, призначивши інші, менші величини обтиску. При занадто малих обтисках еквівалентна потужність може бути занадто малою у порівнянні з номінальною потужністю. Це також не підходить. Вірно визначеними можуть вважатися такі величини обтиску, при яких еквівалентна потужність приводу складає 0,75...0,90 від номінальної. **Ця величина (співвідношення еквівалентної потужності до номінальної) і є критерієм вірності виконання завдання.**

Далі наведено опис етапів виконання завдання.

1. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ПАРАМЕТРІВ ПРИВОДНОГО ДВИГУНА

Номінальна кутова швидкість двигуна

$$\omega_n = \frac{\pi \cdot n_n}{30}, \quad (1.1)$$

де n_n - номінальна кількість обертів приводного двигуна, об/хв.

Номінальний крутний момент двигуна

$$M_n = \frac{N_n}{\omega_n}, \quad (1.2)$$

де N_n - номінальна потужність двигуна, Вт.

Максимальний крутний момент двигуна

$$M_{\max} = M_n \cdot \lambda, \quad (1.3)$$

тут λ - коефіцієнт припустимого короткочасного перевантаження двигуна; для розрахунку можливо прийняти $\lambda=2,5$.

Цей момент є критерієм вірності розрахунку. В жодному з проходів момент двигуна не повинен перевищувати $M_{\max}$.

Подальші розрахунки, наведені в пунктах 2 – 5 необхідно виконати для **кожного** з проходів.

2. ВИЗНАЧЕННЯ СТАТИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДВИГУНА

Зусилля прокатки в проході

$$P = p_{cp} \cdot b \cdot l, \quad (2.1)$$

де p_{cp} - середній тиск металу на валки; приймається в діапазоні 75...80 МПа;

b - ширина прокату в проході; визначається розрахунком при призначенні обтисків, м;

l - довжина дуги захвату, м.

$$l = \sqrt{R \cdot \Delta h}. \quad (2.2)$$

Момент прокатки для двох валків

$$M_{np} = 2 \cdot P \cdot l \cdot \varphi, \quad (2.3)$$

тут φ - коефіцієнт плеча прикладення рівнодіючої; приймається в діапазоні 0,45...0,50.

Момент сил тертя в підшипниках валків

$$M_{mp} = P \cdot d_n \cdot \mu_n, \quad (2.4)$$

де d_n - діаметр підшипників валків; для розрахунку приймається 0,75 м,

μ_n - коефіцієнт тертя в підшипнику валка; для текстолитового підшипника приймається 0,01.

Статичний момент під час прокатки металу

$$M_{ст} = \frac{M_{np} + M_{mp}}{\eta}, \quad (2.5)$$

де η - коефіцієнт корисної дії (к.к.д.) передачі від двигуна до валків; у випадку головної лінії типу 1 (таблиця 8.1) цей коефіцієнт дорівнює к.к.д. універсального шпинделя $\eta_{ш}=0,98$, у випадку головної лінії типу 2, цей коефіцієнт дорівнює $\eta=\eta_{ш} \cdot \eta_k$, тут η_k - к.к.д. шестеренної кліті, що дорівнює 0,95.

Статичний момент під час холостого ходу двигуна

$$M_{cm0} = M_{xx} = 0.02 \cdot M_n. \quad (2.6)$$

3. ВИЗНАЧЕННЯ ДИНАМІЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ДВИГУНА

Робота прокатних двигунів в плинні одного проходу проходить наступним чином. Кутова швидкість двигуна при розгоні збільшується від нуля до швидкості захвата металу валками ω_3 , при здобутті цієї швидкості трапляється захват металу, і далі двигун розгоняється з металом в валках до номінальної кутової швидкості ω_n , обертається деякий час на цій швидкості, потім гальмується з металом в валках до швидкості викиду металу з валків ω_6 , на цій швидкості проходить викид металу, і двигун без металу в валках гальмується до повної зупинки. Такий режим показан на рис. 3.1а. Однак, в декількох перших проходах довжина розката настільки мала, що двигун не встигає розігнатись до номінальної швидкості до початку гальмування (рис. 3.1б). В цьому випадку максимальна швидкість, до якої розгоняється двигун, нижче номінальної, і її необхідно визначити; також відсутня ділянка часу зі сталою швидкістю обертання. Для спрощення розрахунку вважаємо, що розгін двигуна в будь-якому випадку проходить з кутовим прискоренням ε_p , а гальмування двигуна – з кутовим прискоренням ε_2 .

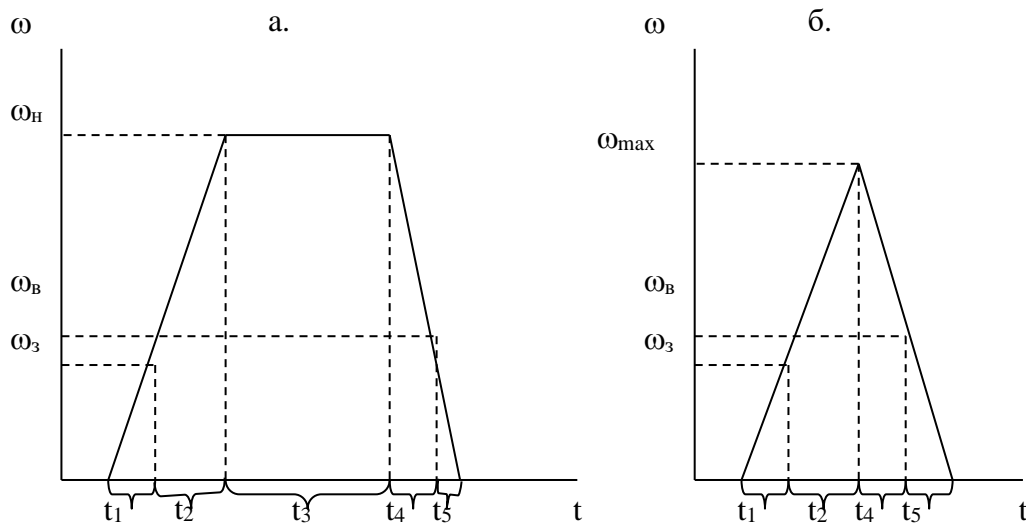

Рис. 3.1. Діаграми швидкості прокатного двигуна

Загальний момент інерції деталей головної лінії стану (при обертанні без зливка в валках)

$$J_0 = J_{\delta_6} + J_{\varepsilon} + J_{u} + J_{\kappa}, \quad (3.1)$$

тут $J_{\partial 6}$ - момент інерції якоря прокатного двигуна (тип головної лінії 2) або сумарний момент інерції якорів прокатних двигунів (тип головної лінії 1), т·м²;

J_6 - сумарний момент інерції прокатних валків стану, т·м²;

$J_{ш}$ - сумарний момент інерції шпинделей, т·м²;

J_k - сумарний момент інерції шестерен шестеренної кліті (для типу головної лінії 2), т·м².

Загальний момент інерції деталей головної лінії стану (при обертанні зі зливком в валках)

$$J_1 = J_0 + m_c \cdot R^2, \quad (3.2)$$

де m_c - маса зливка, т.

Динамічний момент при розгоні двигуна без зливка в валках

$$M_{\partial 1} = J_0 \cdot \varepsilon_p. \quad (3.3)$$

Динамічний момент при розгоні двигуна зі зливком в валках

$$M_{\partial 2} = J_1 \cdot \varepsilon_p. \quad (3.4)$$

Динамічний момент при гальмуванні двигуна зі зливком в валках

$$M_{\partial 4} = J_1 \cdot \varepsilon_2. \quad (3.5)$$

Динамічний момент при гальмуванні двигуна без зливка в валках

$$M_{\partial 5} = J_0 \cdot \varepsilon_2. \quad (3.6)$$

4. ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ДВИГУНА

Повний момент двигуна при розгоні визначається, як сума статичного та динамічного моментів, а при гальмуванні – як різниця статичного та динамічного моментів. У відповідності з цим визначимо повний момент двигуна для п'яти відрізків часу (рис. 3.1а).

Повний момент двигуна при розгоні двигуна без зливка в валках (відрізок часу t_1)

$$M_{\partial 61} = M_{xx} + M_{\partial 1} \quad (4.1)$$

Повний момент двигуна при розгоні двигуна зі зливком в валках (відрізок часу t_2)

$$M_{\partial 62} = M_{cm} + M_{\partial 2} \quad (4.2)$$

Повний момент двигуна при роботі двигуна на сталій швидкості (відрізок часу t_3)

$$M_{\partial 63} = M_{cm} \quad (4.3)$$

Повний момент двигуна при гальмуванні двигуна зі зливком в валках (відрізок часу t_4)

$$M_{\partial 64} = M_{cm} - M_{\partial 4} \quad (4.4)$$

Повний момент двигуна при гальмуванні двигуна без зливка в валках (відрізок часу t_5)

$$M_{\partial 65} = M_{xx} - M_{\partial 5} \quad (4.5)$$

5. ВИЗНАЧЕННЯ ВІДРІЗКІВ ЧАСУ РІЗНОМАНІТНИХ ПЕРІОДІВ РОБОТИ ДВИГУНА В ПЛИНІ ОДНОГО ПРОХОДУ

Час розгону двигуна до швидкості захвату

$$t_1 = \frac{\omega_3}{\varepsilon_p} \quad (5.1)$$

Час розгону двигуна від швидкості захвату до номінальної швидкості

$$t_2 = \frac{\omega_n - \omega_3}{\varepsilon_p} \quad (5.2)$$

Час роботи двигуна на номінальній швидкості

$$t_3 = \frac{L}{V_c} - \left(\frac{\omega_n + \omega_3}{2 \cdot \omega_n} \cdot t_2 + \frac{\omega_n + \omega_6}{2 \cdot \omega_n} \cdot t_4 \right) \quad (5.3)$$

де L - довжина розкату в проході, м;

V_c - стала лінійна швидкість прокатки при кутовій швидкості двигуна ω_n , м/с

$$L = \frac{m_c}{\rho \cdot b \cdot h} \quad (5.4)$$

тут ρ - щільність сталі; при температурі прокатки $\rho=7500$ кг/м³;

b, h – відповідно ширина та висота розкату в проході, м.

$$V_c = \omega_n \cdot R. \quad (27)$$

Час гальмування двигуна від номінальної швидкості до швидкості викиду

$$t_4 = \frac{\omega_n - \omega_6}{\varepsilon_2}. \quad (5.5)$$

Час гальмування двигуна від швидкості викиду до повної зупинки

$$t_5 = \frac{\omega_6}{\varepsilon_2}. \quad (5.6)$$

У випадку, якщо при короткому розкаті двигун не досягає номінальної швидкості (Рис. 3.1б), час t_3 за формулою (5.3) отримується негативним. Це значить, що для цих проходів в розрахунках необхідно приймати $t_3=0$, потрібно підрахувати максимальну кутову швидкість в проході ω_{max} та знову підрахувати відрізки часу t_2 і t_4 ; відрізки часу t_1 і t_5 в будь-якому випадку підраховується за формулами (5.1) та (5.6) відповідно.

Максимальна швидкість в проході

$$\omega_{max} = \sqrt{\frac{\frac{2 \cdot L}{R} + \frac{\omega_3^2}{\varepsilon_p} + \frac{\omega_6^2}{\varepsilon_2}}{\frac{1}{\varepsilon_p} + \frac{1}{\varepsilon_2}}}. \quad (5.7)$$

Час розгону двигуна від швидкості захвату до максимальної швидкості в проході

$$t_2 = \frac{\omega_{max} - \omega_3}{\varepsilon_p}. \quad (5.8)$$

Час гальмування двигуна від максимальної швидкості в проході до швидкості викиду

$$t_4 = \frac{\omega_{max} - \omega_6}{\varepsilon_2}. \quad (5.9)$$

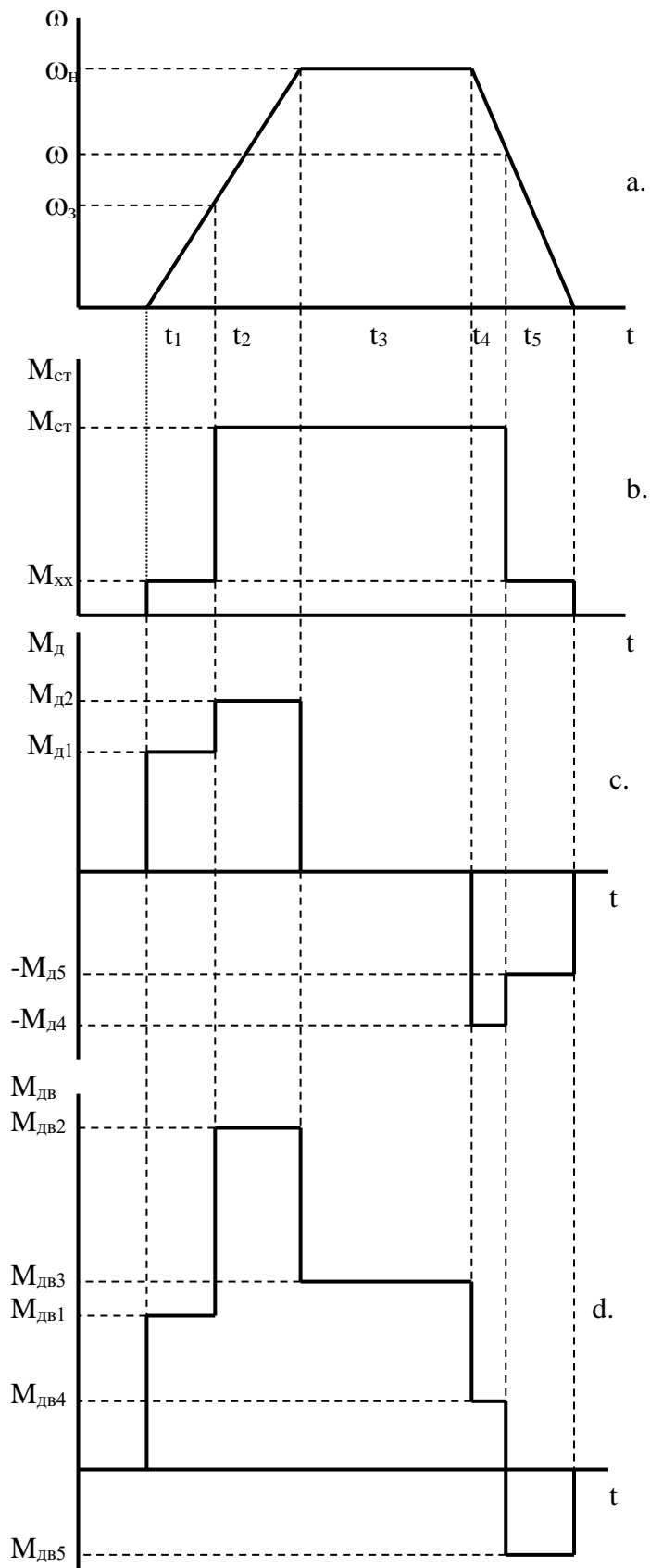

Рис. 5.1. Графіки навантаження для одного проходу (випадок діаграми швидкості двигуна у вигляді трапеції): а. Кутова швидкість двигуна; б. Статичний момент двигуна; в. Динамічний момент двигуна; г. Повний момент двигуна

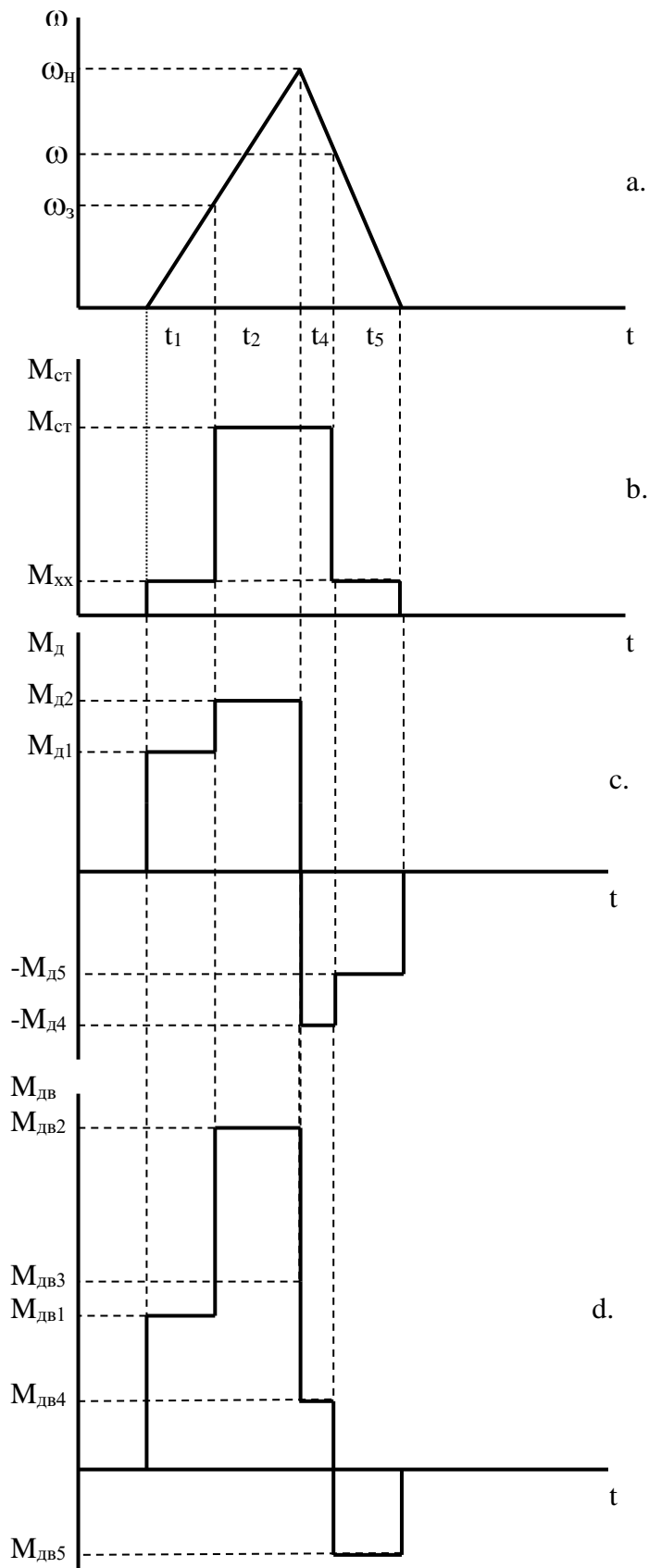

Рис. 5.2. Графіки навантаження для одного проходу (випадок трикутної діаграми швидкості двигуна): а. Кутова швидкість двигуна; б. Статичний момент двигуна; с. Динамічний момент двигуна; д. Повний момент двигуна

Всі виконані розрахунки для кожного проходу можливо було б наявно представити у вигляді декількох графіків на рис. 5.1, рис. 5.2. Як видно з графіка d, найбільший момент в проході - на ділянці часу t_2 , коли одночасно ведеться прокатка та проходить розгон прокатного двигуна з металом в валках. Саме для цього відрізка часу обов'язково повинна виконуватись умова, щоб повний момент двигуна не перевищував максимально можливе значення моменту, тобто

$$M_{\text{дв2}} \leq M_{\text{max}}. \quad (5.10)$$

6. ВИЗНАЧЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОГО МОМЕНТУ ТА ЕКВІВАЛЕНТНОЇ ПОТУЖНОСТІ ПРОКАТНОГО ДВИГУНА

Для кожного проходу потрібно визначити дві проміжні суми:

$$S_i = M_{\text{дв1}}^2 \cdot t_1 + M_{\text{дв2}}^2 \cdot t_2 + M_{\text{дв3}}^2 \cdot t_3 + M_{\text{дв4}}^2 \cdot t_4 + M_{\text{дв5}}^2 \cdot t_5. \quad (6.1)$$

та

$$T_i = t_1 + t_2 + t_3 + t_4 + t_5. \quad (6.2)$$

тут індекс i - номер проходу; позначимо загальну кількість проходів - n .

Еквівалентний момент для всіх проходів

$$M_{\text{екв}} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n S_i}{\sum_{i=1}^n T_i + (n-1) \cdot t_n + t_{nc}}}, \quad (6.3)$$

де t_n - пауза між проходами, с;

t_{nc} - пауза між зливками, с.

Еквівалентна потужність для всіх проходів

$$N_{\text{екв}} = M_{\text{екв}} \cdot \omega_n, \text{ Вт}. \quad (6.4)$$

Обов'язково повинна виконуватись нерівність

$$N_{\text{екв}} \leq N_n. \quad (6.5)$$

7. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРОКАТНОГО СТАНУ

Час прокатки одного зливка

$$T = \sum_{i=1}^n T_i + (n-1) \cdot t_n + t_{nc}, c. \quad (7.1)$$

Годинна продуктивність прокатного стану

$$П = m_c \cdot \frac{3600}{T}, m / \text{годину}. \quad (7.2)$$

8. ВИХІДНІ ДАНІ ДО РОЗРАХУНКУ

В таблиці 8.1 наведені деякі технічні характеристики головних ліній декількох обтискних прокатних станів. Ці характеристики необхідні для виконання даного завдання. В таблиці мається колонка «Тип головної лінії». Наведені числа 1 або 2 відповідають кінематичним схемам головних ліній на рис. 8.1.

В таблиці 8.2 наведені варіанти завдань. В колонці «Тип стану» вказані числа від 1 до 5. За інформацією, що відноситься до цієї колонки, необхідно звернутись до таблиці 8.1.

Далі в Додатку наведені скріншоти програми виконання розрахунку в електронній таблиці Excel, таблиць вихідних даних, проміжних даних та результатів розрахунку, а також електронні таблиці виконання завдання.

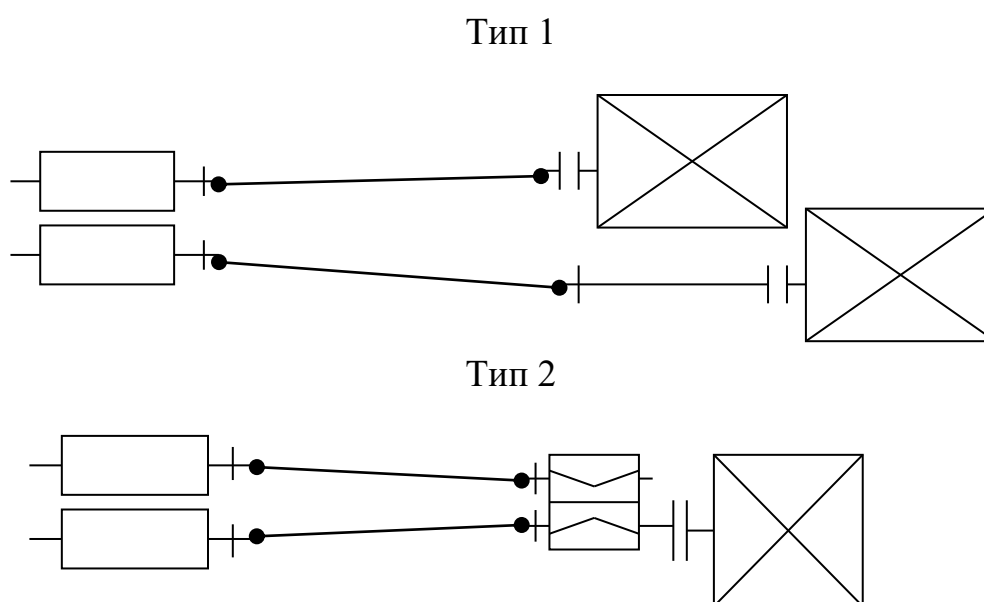

Рис. 8.1. Типи головних ліній обтискних станів

Таблиця 8.1

Характеристика головних ліній

№	Тип стану	Тип головної лінії	Діаметр валків	Потужність двигуна	Число обертів двигуна	Момент інерції якоря двигуна	Момент інерції валків	Момент інерції шпінделей	Момент інерції шестерен
1	Блюмінг 1500	1	1500	2 x 7000	55	2 x 185	2 x 44	2 x 75	-
2	Блюмінг 1300	1	1300	2 x 6750	60	2 x 165	2 x 36	2 x 65	-
3	Блюмінг 1150	2	1150	1 x 7500	65	1 x 210	2 x 28	2 x 45	2 x 25
4	Слябінг 1250	1	1250	2 x 7500	45	2 x 160	2 x 30	2 x 50	-
5	Блюмінг 950	2	950	1 x 6000	70	1 x 130	2 x 22	2 x 30	2 x 18

Таблиця 8.2

Варіанти завдань

№	Тип стана	Маса зливку	Перетин зливку	Перетин заготовки	Кутове прискоренн я		Кутова швидкість		Пауза між	
					Розгін	Гальмування	Захват	Викид	Проходами	Зливками
		т	мм x мм	мм x мм	с ⁻²	с ⁻²	с ⁻¹	с ⁻¹	с	с
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	4	22,0	1700x780	1400x180	3,1	3,6	2,2	1,8	1,4	6,0
2	2	8,0	620x620	280x280	2,6	3,2	2,9	2,1	1,2	4,3
3	1	10,5	720x640	320x280	3,0	3,5	2,7	2,5	1,5	4,6
4	3	6,3	560x520	210x210	3,4	3,7	2,1	1,8	1,7	4,4
5	5	3,7	420x380	160x150	3,1	3,6	2,6	2,2	1,3	4,8
6	4	28,0	1800x800	1500x200	4,0	4,2	2,0	2,0	1,9	5,5
7	1	19,6	1400x600	1200x140	3,0	3,5	2,1	2,0	1,4	5,4
8	3	7,6	600x550	220x210	3,6	3,9	3,0	2,8	1,7	5,6
9	5	4,6	440x380	180x170	3,7	3,8	2,3	2,0	1,8	5,8
10	1	11,8	750x700	250x250	3,0	3,3	1,8	1,4	2,0	5,7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
11	5	5,8	450x400	200x170	3,2	3,6	1,9	2,0	1,6	3,4
12	2	13,0	780x740	320x280	3,1	3,4	2,3	2,1	1,8	4,8
13	3	7,9	590x560	230x220	2,8	3,5	2,5	2,3	1,3	5,4
14	5	6,0	450x420	220x200	3,3	3,9	2,8	2,0	1,7	5,6
15	4	21,0	1600x680	1450x100	2,8	3,6	2,1	2,0	1,4	4,1
16	4	26,5	1500x800	1300x150	2,2	2,6	2,6	2,3	1,4	5,8
17	3	10,0	750x680	280x200	2,5	2,8	2,9	2,5	1,7	3,3
18	2	10,7	720x600	300x280	2,9	3,5	2,0	1,8	1,3	5,1
19	5	7,0	500x480	220x180	2,4	3,2	2,3	2,0	1,5	4,0
20	4	18,6	1400x600	1100x130	2,9	3,4	2,7	2,3	1,8	4,5
21	1	22,0	1200x450	1000x100	2,0	2,8	2,6	2,2	1,2	5,0
22	5	6,4	510x450	200x200	3,0	3,5	2,4	2,1	1,8	4,0
23	2	9,8	650x570	300x300	3,1	3,4	3,0	2,0	1,7	4,9
24	1	21,0	1180x500	950x150	2,8	3,3	3,0	2,6	1,4	4,7
25	3	8,4	680x540	240x220	2,4	2,7	2,8	2,7	1,5	3,6
26	5	6,0	520x480	240x180	2,0	2,5	2,3	2,0	1,3	3,7
27	2	9,4	600x550	270x250	2,6	3,0	2,6	2,4	1,4	3,4
28	5	5,8	550x450	250x230	2,1	2,5	2,1	1,7	1,6	4,8
29	4	19,5	1400x750	1200x180	2,5	3,2	1,8	1,8	1,7	3,2
30	4	26,6	1550x800	1450x200	2,9	3,5	2,5	1,9	1,2	3,8
31	1	19,5	1050x520	600x180	3,1	3,4	2,2	2,0	1,9	4,4
32	2	8,7	700x450	240x220	3,2	3,5	2,3	2,3	1,6	4,1
33	3	7,5	630x580	220x200	2,8	3,1	2,4	2,0	2,0	5,0
34	2	10,8	750x630	300x270	2,4	2,9	3,0	3,0	1,2	5,6
35	1	9,7	700x640	240x210	2,6	3,0	2,7	2,6	1,9	6,0
36	3	6,4	560x500	200x200	2,1	2,7	2,4	2,0	1,8	3,6
37	5	3,8	410x400	150x150	2,7	3,3	2,1	1,8	1,4	5,7
38	3	6,9	540x540	220x210	3,2	3,5	2,9	2,1	1,7	3,8
39	2	14,6	800x750	340x320	3,1	3,4	2,0	1,7	1,8	5,5
40	1	11,0	800x620	300x300	2,6	3,1	2,4	2,3	1,6	4,0
41	2	15,7	820x780	350x330	2,4	2,9	2,6	2,0	1,6	5,4
42	1	13,0	740x650	250x230	2,8	3,5	3,0	2,3	1,5	5,0
43	5	4,3	450x420	170x150	2,3	3,0	2,8	2,0	1,2	4,8
44	4	20,5	1350x800	1200x200	3,0	3,6	2,2	2,4	1,4	3,8
45	3	8,0	600x550	270x270	2,3	3,0	2,6	2,1	1,3	4,0
46	1	17,5	720x600	220x200	3,2	3,5	2,3	2,1	1,8	4,5
47	2	8,3	750x650	310x260	3,0	3,4	2,2	2,3	1,7	4,0
48	3	7,0	550x500	190x190	2,3	2,7	2,9	2,6	1,5	3,7
49	4	21,5	1300x750	1200x150	3,1	3,5	2,0	2,3	1,5	3,7
50	5	3,5	420x400	160x140	2,1	2,4	2,1	1,8	1,7	4,8

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Іванченко Ф. К., Гребеник В. М., Ширяєв В.І. Розрахунок машин і механізмів прокатних цехів. К., Вища школа, 1995. – 456 с.
2. Обладнання прокатних цехів. Навчальний посібник для студентів ЗДІА/ Укл.М.Г. Прищип, - Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 116 с.
3. Principles and Applications of Metal Rolling. Publisher: Cambridge University Press. Print publication year: 2016. – 290 p.
DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139879293.003>

ВИХІДНІ ТА ПРОМІЖНІ ДАНІ В ПРОГРАМІ РОЗРАХУНКУ В ЕЛЕКТРОННІЙ ТАБЛИЦІ EXCEL

Вихідні дані

Варіант	Ма са зли вка	Перет ин зли вка	Перет ин заго вки	Кутова прискорення	Кутова швидкість	Пауза між	Діам етр варк а	Потужні сть двигуна	Частота оберта ння двигуна	Момент інерції якоря двигуна	Момент інерції валкв	Момент інерції шпидлей	Момент інерції шестерен	Еквівалентний момент двигуна	Еквівалентна потужність двигуна	Завантаженість двигуна	Час програти зли вка	Продуктивність
16	Т	мм	мм	мм	с ⁽⁻²⁾	с ⁽⁻²⁾	с	мм	кВт	об/хв	т х м ²	т х м ²	т х м ²	кНм	кВт	%	с	т/год
17	23	9,8	50x57	400x30	3,1	3,4	2	1,7	4,9	1300	13500	60	330	72	130	0		

Загальні проміжні дані

Максимальна обертальна швидкість кутова швидкість двигуна	Номинальний момент двигуна	Максимальний момент двигуна	Момент холостого ходу	Момент інерції деталей головної лнії	Динамічний момент	Стала швидкість програти	Час розгону до номінальної швидкості	Частота гальмування від номінальної швидкості
Розгін	Гальмування	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет
мм	с ⁽⁻¹⁾	кНм	кНм	кНм	т*м ²	т*м ²	кНм	кНм
163	6,28	2149	43	532	536	1649,2	1662	-1823

Результати розрахунку

Еквівалентний момент	Еквівалентна потужність	Завантаженість	Час програти зли вка	Продуктивність стану
кНм	кВт	%	с	т/год
1611	10122	75,0	66,8	528,0

ПРОГРАМА РОЗРАХУНКУ В ЕЛЕКТРОННІЙ ТАБЛИЦІ EXCEL

Вихідні дані

Не проходу	Катування	Обрисення	Розміри передньої проходу	Розміри задньої проходу	Розміри після проходу	Довжина дули захвату	Зусилля програти	Момент програти	Момент сил тертя в підшипниках	Статичний момент	Розгін без метала	Розгін з металом	Гальмування з металом	Гальмування без метала	Контроль перевантаження	Довжина розгату	Максимальна кутова швидкість в проході	Розгін без метала	Розгін з металом	Проекта на сталі	
мм	мм	мм	мм	мм	мм	мм	кН	кНм	кНм	кНм	кНм	кНм	кНм	кНм		м	с ⁽⁻¹⁾	с	с	с	
1	Ні	80	650	570	570	582	228	9748	2001	73	2116	1692	3778	2116	293	-1766	Норма	3,939	5,125	0,97	0,69
2	Ні	85	570	582	485	595	235	10260	2170	77	2293	1692	3955	2293	470	-1766	Норма	4,530	5,405	0,97	0,78
3	Кант	80	695	485	515	497	228	8295	1702	62	1801	1692	3463	1801	-22	-1766	Норма	5,108	5,666	0,97	0,86
4	Ні	85	515	497	430	510	235	8762	1853	66	1958	1692	3620	1958	136	-1766	Норма	5,965	6,031	0,97	0,98
5	Ні	80	430	510	350	522	228	8718	1789	65	1892	1692	3554	1892	70	-1766	Норма	7,161	6,283	0,97	1,06
6	Ні	85	350	522	265	534,5	235	9198	1946	69	2056	1692	3718	2056	233	-1766	Норма	9,234	6,283	0,97	1,06
7	Кант	80	534,5	265	454,5	277	228	4528	929	34	983	1692	2645	983	-840	-1766	Норма	10,388	6,283	0,97	1,06
8	Ні	85	454,5	277	369,5	290	235	4879	1032	37	1091	1692	2753	1091	-732	-1766	Норма	12,215	6,283	0,97	1,06
9	Ні	69	369,5	290	300,5	300	212	4598	876	34	930	1692	2592	930	-893	-1766	Норма	14,502	6,283	0,97	1,06

Загальні проміжні дані

Максимальна обертальна швидкість кутова швидкість двигуна	Номинальний момент двигуна	Максимальний момент двигуна	Момент холостого ходу	Момент інерції деталей головної лнії	Динамічний момент	Стала швидкість програти	Час розгону до номінальної швидкості	Частота гальмування від номінальної швидкості
Розгін	Гальмування	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет	Без мет
мм	с ⁽⁻¹⁾	кНм	кНм	кНм	т*м ²	т*м ²	кНм	кНм
163	6,28	2149	43	532	536	1649,2	1662	-1823

Результати розрахунку

Еквівалентний момент	Еквівалентна потужність	Завантаженість	Час програти зли вка	Продуктивність стану
кНм	кВт	%	с	т/год
1611	10122	75,0	66,8	528,0

ПРОГРАМА РОЗРАХУНКУ В ЕЛЕКТРОННІЙ ТАБЛИЦІ EXCEL

двигуна		Контроль переважання	Довжина розмоту	Максимальна крива швидкість в проході	Періоди часу в межах проходу						Проміжка суми S1	Проміжка суми T1
Гальмування з металом	Гальмування без металу				Ролінг без металу	Ролінг з металом	Прокатка на сталій швидкості	Гальмування з металом	Гальмування без металу			
кНм	кНм	м	с ^(N-1)	с	с	с	с	с	с			
293	-1766	Норма	3.939	5.125	0.97	0.69	0	0.92	0.59	14477154.3	3.16	
470	-1766	Норма	4.530	5.405	0.97	0.78	0	1.00	0.59	16965135	3.33	
-22	-1766	Норма	5.108	5.666	0.97	0.86	0	1.08	0.59	14915225	3.49	
136	-1766	Норма	5.965	6.031	0.97	0.98	0	1.19	0.59	17440213.1	3.72	
70	-1766	Норма	7.161	6.283	0.97	1.06	0.140517615	1.26	0.59	18494384.9	4.02	
233	-1766	Норма	9.234	6.283	0.97	1.06	0.648171225	1.26	0.59	22039143.5	4.52	
-840	-1766	Норма	10.388	6.283	0.97	1.06	0.930844443	1.26	0.59	13619141.3	4.81	
-732	-1766	Норма	12.215	6.283	0.97	1.06	1.378181317	1.26	0.59	14804784.8	5.25	
-893	-1766	Норма	14.502	6.283	0.97	1.06	1.938011317	1.26	0.59	14190726.3	5.81	
										146945908	38.12	

Момент інерції шпинделя		Результати розрахунку				
т	Момент інерції шестерні	Еквівалентний момент двигуна	Еквівалентна потужність двигуна	Завантаженість двигуна	Час прокати зливка	Продуктивність стану
т х м ²	т х м ²	кНм	кВт	%	с	т/год
130	0	1611	10122	75.0	66.82	528.0

Навчально-методичне видання

Білодіденко Сергій Валентинович,
Гануш Василь Іванович,
Біліченко Галина Миколаївна

**РОЗРАХУНКИ МЕХАНІЧНИХ СИСТЕМ
ТА ЇХ ЕЛЕМЕНТІВ
РОЗРАХУНОК ПОТУЖНОСТІ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ
ОБТИСКНИХ СТАНІВ**

Навчально-методичні рекомендації
до розрахункового завдання

В авторській редакції
Комп'ютерна верстка В. І. Гануш

Експертний висновок склав канд. техн. наук, доц. Дмитро КОНОНОВ

Зареєстровано НМВ УДУНТ (№667 від 07.12.2023)

Формат 60x84 _{1/16}. Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 1,17.
Зам. №106

Видавець: Український державний університет науки і технологій.
вул. Лазаряна, 2, ауд. 2216, ауд. 263, м. Дніпро, 49010.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7709 від 14.12.2022

Адреса видавця та дільниці оперативної поліграфії:
вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010